

Η εποχή του Διαφωτισμού

1. Ποιες είναι οι εξελίξεις στην Ευρώπη κατά τον 17^ο και τον 18^ο αι;

α) Οικονομικές μεταβολές

Στη διάρκεια του 18^{ου} αιώνα στην Ευρώπη σημειώθηκαν:

1. θεαματική αύξηση του πληθυσμού.
2. μεταβολές στην αγροτική οικονομία για να καλυφθούν οι ανάγκες του πληθυσμού (= **αγροτική επανάσταση**).
3. ανάπτυξη του εμπορίου (Ευρώπη-Αφρική-Αμερική) και συσσώρευση κεφαλαίων στα χέρια Ευρωπαίων επιχειρηματιών.
4. α) μεταβολές στην παραγωγική διαδικασία: χρήση νέων μηχανών
β) άνεργοι αγρότες συγκεντρωμένοι στις πόλεις για να βρουν εργασία
= παράγοντες που οδηγούν στη γέννηση της βιομηχανίας, δηλαδή στην εκβιομηχάνιση (=δημιουργία μεγάλων εργοστασίων)
Οι 4 παραπάνω αλλαγές αποτέλεσαν στη Μ. Βρετανία την α' φάση της **βιομηχανικής επανάστασης**.

β) Κοινωνικές μεταβολές

1. **Αριστοκράτες**: προσπαθούν να διαφυλάξουν τα προνόμιά τους.
2. **Αστική τάξη**: ενισχύει διαρκώς τη θέση της.
3. **Αγρότες και ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα**: ζουν σε άθλιες συνθήκες.

γ) Πολιτική κατάσταση

1. Ευρώπη: απόλυτη μοναρχία: όλη η εξουσία συγκεντρωμένη στα χέρια του βασιλιά.
2. Μ. Βρετανία: μοναρχία με πολιτικά δικαιώματα για τις οικονομικά ισχυρές τάξεις μετά από πιέσεις της αριστοκρατίας.

Πνευματικές εξελίξεις

Πρόοδος των φυσικών επιστημών – Πρωτοπόροι:

1. Φράνσις Μπέικον
2. Ρενέ Ντεκάρτ
3. Τζον Λοκ
4. Ισαάκ Νεύτων

2. Ποιες οι κύριες θέσεις του κινήματος του Διαφωτισμού ;

1. η απόρριψη κάθε αυθεντίας
2. η κριτική της υφιστάμενης γνώσης
3. η αποδοχή της λογικής για την ερμηνεία του κόσμου (ορθολογισμός)
4. η πεποίθηση ότι ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύει συνεχώς

3. Ποιος ο χρόνος και οι χώροι εκδήλωσής του;

Πρώτη εμφάνιση τέλη 17^{ου} αι. στην Αγγλία – κορύφωση 18^{ος} αι. στην Γαλλία - στη συνέχεια εξάπλωση σε Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο

4. Ποιοι οι κύριοι εκπρόσωποι του Διαφωτισμού;

Ρουσό, Βολτέρος, Ντιντερό, Μοντεσκιέ, Ντ' Αλαμπέρ

5. Ποιες οι βασικές θέσεις του Διαφωτισμού στην πολιτική;

Να εξηγήσετε τους όρους:

1. **Φυσικά δικαιώματα** (ζωής, ιδιοκτησίας, ισότητας, ελευθερίας σκέψης και έκφρασης)
2. **Κοινωνικό συμβόλαιο** / Τζον Λοκ : τα άτομα παραχωρούν δικαιώματα στο κράτος για να μπορέσουν να επιβιώσουν
3. **Γενική βούληση** / Ρουσό : σύνθεση των ατομικών βουλήσεων (=τα άτομα καταλήγουν σε κοινά σημεία για όσα θέλουν ξεχωριστά ο καθένας) – έτσι εκφράζεται το δημόσιο και όχι το ατομικό συμφέρον

4. Διάκριση των εξουσιών / Μοντεσκιέ / διακριτοί φορείς εξουσίας:

- α. Εκτελεστική εξουσία = η κυβέρνηση
- β. Νομοθετική εξουσία = η βουλή
- γ. Δικαστική εξουσία = οι δικαστές

6. Πού άσκησε επίδραση ο Διαφωτισμός;

- 1. αμερικανική και γαλλική επανάσταση
- 2. φωτισμένη δεσποτεία

7. Ποια η σχέση Διαφωτισμού και θρησκείας;

- 1. Αυστηρή κριτική στην καθολική εκκλησία.
- 2. *Ανεξιθρησκία*, που απαλλάσσει τους ανθρώπους από τη μισαλλοδοξία

8. Ποια η βασική θέση του Διαφωτισμού για την εκπαίδευση;

Ρουσό / «Αιμίλιος» / Ο δάσκαλος χρειάζεται μόνο να θέτει ερωτήματα και να οδηγεί τον μαθητή στην ανακάλυψη απαντήσεων.

9. Ποιες οι κύριες απόψεις του Διαφωτισμού για την οικονομία;

- 1. *Φυσιοκρατία* / Κενέ / Γαλλία, φυσική λειτουργία της οικονομίας, δηλαδή δίχως κρατικές παρεμβάσεις
- 2. *Οικονομικός φιλελευθερισμός* / Άνταμ Σμιθ / Αγγλία, το κράτος δεν πρέπει να παρεμβαίνει παρά ελάχιστα στην οικονομική ζωή.

10. Τι ήταν η Εγκυκλοπαίδεια;

Συλλογικό έργο 33 τόμων, με πρωτεργάτες τους Ντιντερό και Ντ' Αλαμπέρ, που παρουσιάζει όλες τις νέες γνώσεις.

11. Ποια η διάδοση των ιδεών του Διαφωτισμού;

Οι διαφωτιστικές ιδέες διαδόθηκαν αρχικά στην Ευρώπη και αργότερα στον υπόλοιπο κόσμο.

Πηγές, 3, 4, 6

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Η έκρηξη και η εξέλιξη της γαλλικής επανάστασης (1789-1794)

1. Ποια ήταν η οργάνωση της γαλλικής κοινωνίας κατά τον 18^ο αιώνα;

Κριτήρια ταξικής διαφοροποίησης:

- η καταγωγή
- τα προνόμια.

Τρεις τάξεις:

- ευγενείς (1,5%)
- κλήρος (0,5%)
- τρίτη τάξη (98%) / πλήρωναν το σύνολο των φόρων

είχαν προνόμια και δεν φορολογούνταν

παλαιό
καθεστώς

Προκάλεσε δυσαρέσκεια και δυσφορία στις τάξεις που δεν είχαν προνόμια.

Η πρώτη φάση της επανάστασης, Μάιος 1789 - Αύγουστος 1792

1. Ποια γεγονότα οδήγησαν στην κατάληψη της Βαστίλης;

- Σύγκλιση της συνέλευσης των γενικών τάξεων (Μάιος 1789).
- Απαίτηση της τρίτης τάξης για μεταρρυθμίσεις ÷ Απάντηση του βασιλιά με νέους φόρους.
- Αυτοανακήρυξη της τρίτης τάξης σε Εθνοσυνέλευση.
- Όρκος του σφαιριστηρίου από τους αντιπροσώπους της τρίτης τάξης για τη σύνταξη συντάγματος (20 Ιουνίου 1789).
- Αυτοανακήρυξη της Εθνοσυνέλευσης σε *Συντακτική* (Ιούλιος 1789).
- Προσπάθεια διάλυσης της Εθνοσυνέλευσης από τον βασιλιά ÷ εξέγερση των πολιτών και κατάληψη της Βαστίλης (14 Ιουλίου 1789).

2. Ποιες ήταν οι ενέργειες της Συντακτικής συνέλευσης;

- Κατάργηση των προνομίων
- Ψήφιση της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη (Αύγουστος 1789).

3. Ποια είναι τα πολιτικά ρεύματα της Συντακτικής συνέλευσης;

- **Δεξιά:** δεν επιθυμούσε περαιτέρω μεταβολές του παλαιού καθεστώτος.
- **Κέντρο:** αποδοχή της μοναρχίας με συμμετοχή ευγενών και μεγαλοαστών.
- **Αριστερά:** με όραμα ένα πολίτευμα αμερικανικού τύπου.

4. Ποιοι είναι οι φορείς διάδοσης των ιδεών της επανάστασης;

- Οι *λέσχες* (Ιακωβίνοι, Κορδελιέροι), που κινητοποιούσαν πολλούς πολίτες.
- Οι *εφημερίδες*, που πολλαπλασιάστηκαν και διέδιδαν τις πολιτικές απόψεις.

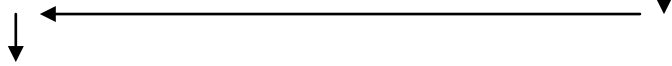
5. Ποια είναι τα βασικά σημεία του πρώτου συντάγματος της Γαλλίας (1791), που εγκαθίδρυσε το πολίτευμα της συνταγματικής μοναρχίας;

- Το έθνος αναδεικνύεται κυρίαρχο.
- Η Νομοθετική Συνέλευση (Βουλή) ορίστηκε ως νομοθετικό σώμα.
- Ο βασιλιάς θα ασκούσε την εκτελεστική εξουσία μαζί με έξι υπουργούς.

- Η δικαστική εξουσία κηρύχθηκε ανεξάρτητη.
- Δικαίωμα ψήφου είχαν μόνο όσοι κατείχαν περιουσία και πλήρωναν φόρους.

6. Ποιες ήταν οι επιπλέον ενέργειες της Συντακτικής συνέλευσης;

- Εθνικοποίηση της περιουσίας του κλήρου à έκδοση χαρτονομίσματος.
- Οι κληρικοί έγιναν κρατικοί λειτουργοί
- Κατάργηση των συντεχνιών.

Οι ρυθμίσεις αυτές δεν έγιναν δεκτές από το βασιλιά ούτε από την εκκλησία.

7. Ποιες ήταν οι ενέργειες της Νομοθετικής συνέλευσης (1791) και των Γιρονδίνων;

- Παύση του βασιλιά και ανάθεση της εξουσίας σε συμβούλιο υπό τον Δαντόν.
- Αναγνώριση του δικαιώματος της καθολικής ψηφοφορίας.
- Δήμευση των περιουσιών των αριστοκρατών, που διέφυγαν στο εξωτερικό.
- Διαχωρισμός την εκκλησία από το κράτος.
- Κήρυξη της πατρίδας σε κίνδυνο.
-

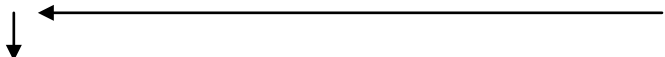
Η δεύτερη φάση της γαλλικής επανάστασης (Σεπτέμβριος 1792 – Ιούλιος 1794)

8. Ποιες ήταν οι ενέργειες της Συμβατικής συνέλευσης;

- Κατάργηση της μοναρχίας.
- Εγκαθίδρυση του πολιτεύματος της αβασίλευτης δημοκρατίας.
- Υιοθέτηση νέου ημερολογίου.
- Καταδίκη του βασιλιά σε θάνατο.
- Συνέχιση του πολέμου.

9. Ποιες ήταν οι 1 ενέργειες της επαναστατικής κυβέρνησης των Ορεινών με ηγέτη το Ροβεσπιέρο:

- Έγκριση του συντάγματος του έτους 1.
- Αναδιοργάνωση του στρατού για την αντιμετώπιση των αντεπαναστατικών κινήσεων.
- Εκτελέσεις υπόπτων για αντεπαναστατική δράση (περίοδος της Τρομοκρατίας).
- Κατάργηση της χριστιανικής θρησκείας και θέσπιση της λατρείας του Ανώτατου Όντος.
- Υιοθέτηση νέων ονομάτων για τους μήνες.

Τα μέτρα που υιοθετήθηκαν προκάλεσαν αντιδράσεις >

Η συμβατική αποφάσισε να εκτελέσει το Ροβεσπιέρο μαζί με 20 συνεργάτες του.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ
ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.

Α. Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί

1. Ποιες συγκυρίες εννόησαν τους Έλληνες πλοιοκτήτες;

1. Η ρωσοτουρκική συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774), που επέτρεπε την ελεύθερη κίνηση των πλοίων με ρωσική σημαία στα Στενά, αποκτώντας τον έλεγχο σημαντικού μέρους του εμπορίου.
2. Οι ναπολεόντειοι πόλεμοι, που είχαν ως συνέπεια την περιορισμένη παρουσία αγγλικών και γαλλικών πλοίων στη Μεσόγειο.

2. Ποια τα αποτελέσματα της ευνοϊκής συγκυρίας για τους Έλληνες;

1. Οι Έλληνες έλεγξαν σημαντικό μέρος του εμπορίου.
2. Ελληνικές πόλεις (π.χ. Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα, Σμύρνη, Χίος) αναπτύχθηκαν σε σημαντικά εμπορικά κέντρα.
3. Ενισχύθηκαν οι ελληνικές παροικίες.

3. Ποια η στάση της εκκλησίας απέναντι στην επανάσταση;

1. Η ορθόδοξη εκκλησία εναντιωνόταν στις ιδέες του διαφωτισμού.
2. Ορισμένοι, όμως, κληρικοί υιοθέτησαν τις διαφωτιστικές αντιλήψεις (π.χ. Ευγένιος Βούλγαρης).

4. Τι γνωρίζετε για τους Φαναριώτες;

1. Ήταν Έλληνες από αρχοντικές οικογένειες που κατοικούσαν στο Φανάρι.
2. Ήταν μορφωμένοι και καταλάμβαναν υψηλές θέσεις στην οθωμανική διοίκηση.
3. Τον 18^ο αι. διορίζονταν ηγεμόνες στις αυτόνομες παραδουνάβιες ηγεμονίες.

5. Ποιος ήταν ο ρόλος των προεστών;

1. Διοικούσαν τις ελληνορθόδοξες κοινότητες και συγκέντρωναν τους φόρους.
2. Είχαν μεγάλη πολιτική επιρροή στους τοπικούς Τούρκους αξιωματούχους.

6. Πώς λειτουργούσαν οι έμποροι και οι караβοκύρηδες;

1. Βελτίωναν την οικονομική τους κατάσταση.
2. Ενδιαφέρονταν για τη διάδοση των νεωτερικών ιδεών.

7. Τι γνωρίζετε για τους κλέφτες;

1. Ήταν αγρότες που κατέφευγαν στα βουνά.
2. Επιβίωναν με ληστείες.
3. Οι αγροτικοί πληθυσμοί συχνά τους υποστήριζαν.
4. Υμνήθηκαν στα δημοτικά τραγούδια ως πρότυπα ανυπότακτης στάσης.

8. Τι ήταν οι αρματολοί;

Ήταν ένοπλα σώματα οργανωμένα από την οθωμανική διοίκηση για την τήρηση της τάξης.

9. Τι ξέρετε για τους αγρότες;

1. Ξεπερνούσαν το 80 % του πληθυσμού.
2. Καλλιεργούσαν κρατικά ή ιδιωτικά κτήματα που ανήκαν σε Τούρκους.
3. Η ζωή τους ήταν δύσκολη.

10. Τι συνέβαινε με τους απασχολούμενους στο εμπόριο και τη ναυτιλία;

Αυξάνονταν με την ανάπτυξη της ναυτιλίας και του εμπορίου.

B. Να αναφέρετε τα τρία κυριότερα προεπαναστατικά κινήματα εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας.

1. Το 1770 οργανώθηκε με ρωσική υποκίνηση επανάσταση, τα λεγόμενα «ορλοφικά», στην Πελοπόννησο που καταπνίγηκε.
2. Ο Λάμπρος Κατσώνης, απεσταλμένος και αυτός της Ρωσίας, προσπάθησε να οδηγήσει σε εξέγερση τους κατοίκους των νησιών του Αιγαίου.
3. Οι Σουλιώτες συγκρούστηκαν με τον Αλή πασά των Ιωαννίνων και υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν την περιοχή.

Γ. Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός

1. Να δώσετε τον ορισμό του Νεοελληνικού Διαφωτισμού.

Ο νεοελληνικός διαφωτισμός ήταν ένα πνευματικό – ιδεολογικό κίνημα που επιδίωκε τη διάδοση των διαφωτιστικών ιδεών μεταξύ των Ελλήνων με σκοπό την ιδεολογική προετοιμασία για τον αγώνα της ελευθερίας. Το κίνημα διαμορφώθηκε στα μέσα του 18^{ου} αιώνα και αναπτύχθηκε αρχικά στις παροικίες και σε ορισμένα μεγάλα εμπορικά κέντρα του ελληνισμού (Σμύρνη, Γιάννενα, Χίος).

2. Ποιες ήταν οι κύριες ιδέες των Ελλήνων διαφωτιστών;

1. Συνέδεσαν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό με τον αγώνα για ελευθερία.
2. Θεωρούσαν ότι η εκπαίδευση πρέπει να θεμελιωθεί στις φυσικές επιστήμες και να γίνεται στη λαϊκή γλώσσα.

3. Ποια ήταν η αντίδραση των συντηρητικών λογίων στις ιδέες του διαφωτισμού;

1. Απέρριπταν τις διαφωτιστικές ιδέες.
2. Συνέδεαν την εκπαίδευση με τη θρησκευτική παράδοση και την αρχαϊζουσα γλώσσα.

4. Ποιοι οι κυριότεροι εκπρόσωποι του νεοελληνικού διαφωτισμού και ποιες οι αντιλήψεις τους;

α) Ο Ρήγας Φερραίος:

1. . Πρότεινε τη δημιουργία μιας Ελληνικής Δημοκρατίας που θα αντικαθιστούσε την οθωμανική αυτοκρατορία και θα εξασφάλιζε ισονομία στους πολίτες της.
2. . Το έργο του *Νέα Πολιτική Διοίκηση* ήταν έντονα επηρεασμένο από τις ιδέες της γαλλικής επανάστασης και ειδικά από τη ριζοσπαστική της φάση.
3. . Πλήρωσε με τη ζωή του το όραμά του.

β) Ο Αδαμάντιος Κοραής:

1. Θεωρούσε ότι οι Έλληνες, για να κερδίσουν την ελευθερία τους, θα έπρεπε πρώτα να μορφωθούν.
2. Στη γλώσσα δε δεχόταν αυτούσια τη δημοτική, αλλά θεωρούσε ότι έπρεπε να αφαιρεθούν από αυτήν κάποιες λαϊκές και ξένες λέξεις.

Η Φιλική Εταιρεία και η κήρυξη της ελληνικής επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες

Α.Η ίδρυση και η ανάπτυξη της Φιλικής Εταιρείας

1. Να δώσετε τον ορισμό της Φιλικής Εταιρείας:

Η Φιλική Εταιρεία ήταν μια *μυστική οργάνωση* που σκοπό είχε να προετοιμάσει την επανάσταση των Ελλήνων. Δημιουργήθηκε στην Οδησό της Ρωσίας το 1814 με πρωτεργάτες τους Σκουφά, Τσακάλωφ, Ξάνθο.

2. Ποιες είναι οι δυσκολίες που αντιμετώπιζε:

1. Η διασπορά του ελληνισμού σε μεγάλο γεωγραφικό χώρο.
2. Η ανάγκη διατήρησης μεγάλης μυστικότητας.
3. Η υπερνίκηση των δισταγμών των Ελλήνων.
4. Η κινητοποίηση ανθρώπων διαφορετικών κοινωνικών ομάδων.

3. Ποιες ήταν οι ευνοϊκές προϋποθέσεις για το έργο της:

1. Τα εσωτερικά προβλήματα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
2. Η διάδοση των ιδεών της γαλλικής επανάστασης μεταξύ των Ελλήνων.
3. Η ωρίμανση του αιτήματος για τη δημιουργία ανεξάρτητου ελληνικού κράτους.

4. Ποια είναι τα στοιχεία της οργάνωσής της:

1. Δοκιμασία υποψηφίων μελών για κάποιο διάστημα.
2. Ένταξη στην οργάνωση και όρκος πίστης σε αυτήν.
3. Προβλεπόμενη τιμωρία για τους παραβάτες ο θάνατος.
4. Χρήση ψευδώνυμων και επικοινωνία με κρυπτογραφικό αλφάβητο.

5. Σε ποιους απευθυνόταν ώστε να γίνουν μέλη της:

1. Αρχικά σε πλούσιους εμπόρους.
2. Έπειτα σε όλες τις κοινωνικές ομάδες.
3. Γυναίκες γίνονταν δεκτές σπάνια.

6. Ποια ήταν η ηγεσία της:

Η ηγεσία της, η Αόρατη Αρχή, παρέμενε μυστική και ανατέθηκε στον Αλέξανδρο Υψηλάντη, αξιωματικό του ρωσικού στρατού, ο οποίος ανακηρύχθηκε Γενικός Επίτροπος της Αόρατης Αρχής.

Β. Η κήρυξη της ελληνικής επανάστασης στις Ηγεμονίες

1. Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους η επανάσταση ξεκίνησε από τις παραδουνάβιες ηγεμονίες:

1. Δεν υπήρχε εκεί οθωμανικός στρατός.
2. Η περιοχή ήταν κοντά στα σύνορα με τη Ρωσία.
3. Θα μπορούσαν να βοηθήσουν την επανάσταση διάφοροι Βαλκάνιοι ηγέτες.

2. Πότε έχουμε την έναρξη της επανάστασης, πού και από ποιον:

Ο Υψηλάντης κήρυξε την επανάσταση στο **Ιάσιο** της Βλαχίας στις **24 Φεβρουαρίου του 1821**.

3. Ποια είναι τα προβλήματα που αντιμετώπισε το κίνημα του Υψηλάντη:

1. Οι πλούσιοι Έλληνες των Ηγεμονιών δεν βοήθησαν.
2. Η στρατολόγηση δεν προχωρούσε
3. Ο Τσάρος αποκέρυξε την επανάσταση και επέτρεψε την εισοδο τουρκικού στρατού για την καταστολή της.
4. Ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ αναγκάστηκε να αφορίσει τους επαναστάτες.
5. Ο τοπικός ηγέτης Βλαντιμνρέσκου θεωρήθηκε προδότης και εκτελέστηκε.

4. Ποιο είναι το τέλος της επανάστασης στις Ηγεμονίες:

Μετά την ήττα στο Δραγατσάνι ο Υψηλάντης συνελήφθη στην Αυστρία, και η επανάσταση απέτυχε.

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)**1. Γιατί ήταν ευνοϊκή η συγκυρία στη νότια Ελλάδα για την επιτυχία της επανάστασης;**

1. Οι ελληνικοί πληθυσμοί ήταν πυκνότεροι.
2. Ο οθωμανικός στρατός δεν ήταν ιδιαίτερα ισχυρός.
3. Υπήρχαν πολλοί Φιλικοί που προετοιμάζαν κι ανέμεναν τον ξεσηκωμό.
4. Υπήρχαν ένοπλα σώματα Ελλήνων.
5. Υπήρχαν ελληνικά εμπορικά σκάφη εφοδιασμένα με κανόνια.
6. Υπήρχαν πολλοί Έλληνες που διέθεταν σημαντική πολεμική εμπειρία.
7. Το ορεινό έδαφος διευκόλυνε τον κλεφτοπόλεμο.

2. Ποιες ήταν οι επαναστατικές εστίες;

Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Κρήτη, Αιγαίο, Ήπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Κύπρος και Μ. Ασία.

3. α) Πού κατεστάλη άμεσα η επανάσταση και β) πού εδραιώθηκε;

α) Κατεστάλη άμεσα:

1. σε περιοχές που ήταν πεδινές,
2. σε περιοχές όπου ήταν εύκολο να φτάσει ο οθωμανικός στρατός.

β) Η επανάσταση εδραιώθηκε σε Πελοπόννησο, Στερεά Ελλάδα και νησιά του Αιγαίου.

4. Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές της;

Κολοκοτρώνης, Καραϊσκάκης, Ανδρούτσος, Μπότσαρης, Κανάρης, Μιαούλης, Μπουμπουλίνα και Μαντώ Μαυρογένους.

Η φάση των επιτυχιών (1821-1824)**5. Ποιες ήταν οι ελληνικές επιτυχίες;**

1. Ο περιορισμός των Τούρκων στα τοπικά φρούρια
2. Η κατάληψη σημαντικών πόλεων της Πελοποννήσου, π.χ. Πάτρα, Καλαμάτα.
3. Η παρεμπόδιση τουρκικών στρατευμάτων σε διάφορα σημεία της Στερεάς Ελλάδας από οπλαρχηγούς, όπως ο Ανδρούτσος και ο Αθ. Διάκος.
4. Η άλωση της Τριπολιτσάς με επικεφαλής τον Θ. Κολοκοτρώνη μετά τη νίκη του εαντίνο του Δράμαλη στα Δερβενάκια.
5. Η ανατίναξη της τουρκικής ναυαρχίδας στη Χίο από τον Κανάρη.
6. Η παρεμπόδιση του τουρκικού στόλου από τις ελληνικές δυνάμεις.

6. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των Τούρκων:

- 1 . Τα αντίποινα σε βάρος αμάχων σε Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη κ.ά..
- 2 . Ο απαγχονισμός του πατριάρχη Γρηγόριος Ε΄.
- 3 . Η κατάληψη της Χίου και η σφαγή του ελληνικού πληθυσμού της.
- 4 . Η συμμαχία του σουλτάνου με τον ηγεμόνα της Αιγύπτου Μοχάμετ Άλι.
- 5 . Η καταστολή της επανάστασης στην Κρήτη.
- 6 . Η καταστροφή της Κάσου και των Ψαρών.

Η φάση της κάμψης (1825-1827)**7. Ποια είναι τα σημαντικότερα γεγονότα στη φάση της κάμψης της επανάστασης;**

1. Αποβίβαση του Ιμπραήμ, γιου του Μοχάμετ Άλι, στην Πελοπόννησο.
2. Ανακατάληψη μεγάλου μέρους της Πελοποννήσου.
3. Εκδήλωση εμφυλίου πολέμου μεταξύ των Ελλήνων επαναστατών.
4. Η πολιορκία και η ηρωική έξοδος στο Μεσολόγγι που κατέληξε σε σφαγή.
5. Ο θάνατος του Γ. Καραϊσκάκη και κατάληψη Ακρόπολης από τους Τούρκους.

→ Η επανάσταση έμοιαζε να σβήνει.

8. Ποια είναι η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην επανάσταση το 1827 και ποια η σημασία της;

- 1 . Αγγλία, Γαλλία Ρωσία αποφάσισαν την ειρήνευση και τη δημιουργία ελληνικού κράτους.
- 2 . Η απόφαση άλλαξε ουσιαστικά τα δεδομένα του ελληνικού ζητήματος.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων για συγκρότηση κράτους

Μορφές πολιτικής οργάνωσης με τοπικό χαρακτήρα

1. Ποιες ήταν οι προϋποθέσεις για να εδραιωθεί η επανάσταση

1. ανεφοδιασμός των στρατευμάτων,
2. οργάνωση των περιοχών που απελευθερώνονταν,
3. διαχείριση των «εθνικών γαιών» ή «εθνικών κτημάτων».

2. Τι ήταν οι τοπικοί οργανισμοί και ποιοι ήταν οι σημαντικότεροι από αυτούς;

Οι τοπικοί οργανισμοί ήταν ένα είδος τοπικών κυβερνήσεων, που ελέγχονταν κυρίως από τους προεστούς, τους Φαναριώτες και τους ιεράρχες.

Οι πιο σημαντικοί τοπικοί οργανισμοί ήταν:

- Η Πελοποννησιακή Γερουσία / προεστοί.
- Η Γερουσία της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος / Αλ. Μαυροκορδάτος.
- Ο Άρειος Πάγος / ανατολική Στερεά / Θ. Νέγρης.

3. Ποιες είναι οι δύο κοινωνικοπολιτικές ομάδες που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του αγώνα για τη διαχείριση της εξουσίας;

α̇ οι οπλαρχηγοί και οι Φιλικοί

β̇ οι προεστοί, οι αρχιερείς και οι Φαναριώτες

4. Γιατί και πώς φτάσαμε στην Α' Εθνοσυνέλευση;

α) εξαιτίας της ανάγκης να υπάρχει ενιαία διεύθυνση του αγώνα, κατάργησαν τις τοπικές διοικήσεις

β) έγιναν εκλογές για ανάδειξη παραστατών, δηλαδή εκπροσώπων του λαού που θα αποτελούσαν την Εθνική Συνέλευση.

5. Πού και πότε έγινε η Α' Εθνοσυνέλευση και ποιες οι αποφάσεις της;

Επίδαυρος / Δεκέμβριος του 1821 - Ιανουάριος του 1822:

- Διακήρυξε ότι η επανάσταση ήταν εθνική και όχι κοινωνικοανατρεπτική.
- Όρισε ως διοίκηση της επανάστασης δύο σώματα:
 - α) το Εκτελεστικό (πενταμελής κυβέρνηση με πρόεδρο τον Αλ. Μαυροκορδάτο).
 - β) το Βουλευτικό (είχε 70 μέλη και πρόεδρο τον Δ. Υψηλάντη).
- Ψήφισε το πρώτο ελληνικό σύνταγμα, το *σύνταγμα της Επιδαύρου*.

6. Από πού επηρεάστηκε και τι προέβλεπε το σύνταγμα της Επιδαύρου:

1. Ήταν έντονα επηρεασμένο από τα συντάγματα της γαλλικής επανάστασης.
2. Διακήρυττε την ελληνική ανεξαρτησία
3. Θέσπιζε ως πολίτευμα την αβασίλευτη δημοκρατία.

7. Πού και πότε έγινε η Β' Εθνοσυνέλευση και ποιες οι αποφάσεις της;

Άστρος της Κυνουρίας / Μάρτιος - Απρίλιος του 1823:

1. Ενέκρινε μια τροποποιημένη εκδοχή του συντάγματος της Επιδαύρου.
2. Κατάργησε όλους τους τοπικούς οργανισμούς.
3. Κατάργησε το αξίωμα του αρχιστράτηγου (το έφερε ο Θ. Κολοκοτρώνης).
4. Όρισε πρόεδρο του εκτελεστικού τον Μαυρομιχάλη και του Βουλευτικού τον Μαυροκορδάτο.

Ο εμφύλιος πόλεμος

8. Ποιες ήταν οι αιτίες της εμφύλιας διαμάχης:

1. Οι αντιθέσεις ανάμεσα στους Έλληνες για τον έλεγχο της πολιτικής εξουσίας (πρόκριτοι, ιεράρχες, Φαναριώτες – οπλαρχηγοί, Φιλικοί).
2. Οι τοπικιστικές αντιθέσεις
3. Οι διαφωνίες για τη διαχείριση των χρημάτων από το δάνειο που είχε συναφθεί στην Αγγλία
4. Οι προσωπικές αντιπαλοότητες και φιλοδοξίες

9. Ποιες ήταν οι δύο φάσεις του εμφυλίου πολέμου και πώς εξελίχθηκαν:

A. Πρώτη φάση του εμφυλίου πολέμου (φθινόπωρο 1823 – καλοκαίρι 1824):

Συγκρούστηκαν δύο παρατάξεις με επικεφαλής το Θ. Κολοκοτρώνη (αντιπρόεδρος του Εκτελεστικού) και τον Αλ. Μαυροκορδάτο (πρόεδρος του Βουλευτικού) ἃ Οι πιο ισχυροί πρόκριτοι της Πελοποννήσου και της Ύδρας υποστήριξαν τον Μαυροκορδάτο και ο Κολοκοτρώνης υποχώρησε.

B. Δεύτερη φάση του εμφυλίου πολέμου (Ιούλιος 1824 – Ιανουάριος 1825):

Ο Μαυροκορδάτος και οι Υδραίοι συμμαχήσαν με τον Ι. Κωλέττη που επηρέαζε οπλαρχηγούς της Στερεάς Ελλάδας και απέκλεισαν τους Πελοποννήσιους από την εξουσία ἃ Τους ανάγκασαν να συνθηκολογήσουν και φυλάκισαν τον Κολοκοτρώνη και τον Ανδρούτσο.

10. Πού και πότε έγινε η Γ' Εθνοσυνέλευση και ποιες οι αποφάσεις της:

Τροιζήνα / Άνοιξη του 1827:

Εξέλεξε Κυβερνήτη της Ελλάδας για επτά χρόνια τον Ι. Καποδίστρια.

Ψήφισε το Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδας, το οποίο διαπνεόταν από φιλελεύθερες αντιλήψεις και ήταν το πιο δημοκρατικό σύνταγμα της εποχής του.

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

Ελληνική επανάσταση και Ευρώπη

Ελληνική επανάσταση και ευρωπαϊκή διπλωματία (1821-1830)

1. Γιατί ήταν αρνητική η διεθνής συγκυρία:

1. Στόχος των ευρωπαϊκών δυνάμεων ήταν η διαμόρφωση μιας ισορροπίας δυνάμεων, ενός status quo, που θα απέτρεπε στο μέλλον τις συγκρούσεις.
2. Η Ευρώπη βίωνε την Παλινόρθωση.
3. Η ελληνική επανάσταση ήταν μια συνιστώσα του ανατολικού ζητήματος.

2. Ποιες είναι οι διπλωματικές εξελίξεις κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης από το 1821 έως το 1825:

1. 1821-1822: καταδίκη της ελληνικής επανάστασης από τις Δυνάμεις που δεν ήθελαν τη διάλυση του οθωμανικού κράτους, γιατί φοβούνταν ότι αυτό θα προκαλούσε προβλήματα μεταξύ τους
2. Με παρεμβάσεις του Καποδίστρια, υπουργού εξωτερικών της Ρωσίας, η ευρωπαϊκή πολιτική γίνεται πιο ευνοϊκή για τους Έλληνες
3. Ακολουθεί η στροφή του Άγγλο υπουργού Εξωτερικών Τζόρτζ Κάνιγκ, που αναγνώρισε τους Έλληνες ως εμπόλεμη δύναμη
4. Αντιδρά η Ρωσία με την πρόταση του σχεδίου των τριών τμημάτων, το οποίο απορρίφθηκε
5. Η κυβέρνηση προχωρά στη λήψη δύο δανείων από αγγλικές τράπεζες
6. Υπογραφή από τους Έλληνες της πράξης προστασίας από τους Άγγλους
7. Δημιουργήθηκαν τρία κόμματα που συνδέονταν με τις Δυνάμεις, το αγγλικό, το γαλλικό και το ρωσικό

Το κίνημα του φιλελληνισμού

3. Να δώσετε τον ορισμό του φιλελληνισμού.

Ο φιλελληνισμός ήταν ένα κίνημα συμπαράστασης στους Έλληνες και στρεφόταν εναντίον τόσο της οθωμανικής απολυταρχίας, όσο και της Ιερής συμμαχίας.

4. Ποιοι είναι οι κύριοι παράγοντες ανάπτυξης του φιλελληνισμού:

1. ο φιλελευθερισμός και ο ριζοσπαστισμός της γαλλικής επανάστασης,
2. ο θαυμασμός των Ευρωπαίων για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό,
3. ο αποτροπιασμός για τις βιαιότητες των Τούρκων,
4. η συγκίνηση από τις ελληνικές επιτυχίες.

5. Ποια είναι η προσφορά του φιλελληνισμού:

1. οικονομική ενίσχυση,
2. ηθική συμπαράσταση,
3. προσωπική συμμετοχή φιλελλήνων στον Αγώνα.

6. Ποιες εξελίξεις οδήγησαν από το 1826 έως το 1829 στην ίδρυση ανεξάρτητου ελληνικού κράτους:

1. Απόφαση των Μεγάλων Δυνάμεων να λύσουν το ελληνικό ζήτημα.
2. Ένοπλη επέμβασή τους στη ναυμαχία του Ναβαρίνου, όπου οι στόλοι των τριών Δυνάμεων σύντριψαν τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο.
3. Ήττα του σουλτάνου στο ρωσοτουρκικό πόλεμο και αποδοχή από τον σουλτάνο των αποφάσεων των Δυνάμεων με τη συνθήκη της Αδριανούπολης.
4. 1830: υπογραφή της συνθήκης του Λονδίνου, με την οποία οι Δυνάμεις αποφάσισαν την ίδρυση ανεξάρτητου ελληνικού κράτους και επέλεξαν ως ηγεμόνα του τον Λεοπόλδο του Σαξ-Κόμπουργκ, αλλά ο ίδιος δεν αποδέχτηκε την εκλογή του.

1. Τι ονομάζεται εκβιομηχάνιση, ποια τα κύρια χαρακτηριστικά της και ποιοι οι κύριοι πόλοι ανάπτυξής της ;

Οι πρώτες βιομηχανίες δημιουργήθηκαν στη Μεγάλη Βρετανία τον 18^ο αι. Το φαινόμενο αυτό ονομάστηκε εκβιομηχάνιση.

Κύρια χαρακτηριστικά της εκβιομηχάνισης:

1. Η εκτεταμένη χρήση νέων τεχνικών μέσων με επακόλουθα:
2. τον περιορισμό της χειρωνακτικής εργασίας,
3. την αύξηση της παραγωγής,
4. τη μείωση του κόστους των προϊόντων.
5. Η αξιοποίηση νέων μορφών ενέργειας – κυρίως του άνθρακα.
6. Η εφαρμογή καινοτομιών στη μεταλλουργία.
7. Η συγκέντρωση των εργαζομένων στα εργοστάσια.
8. Οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης.

Κύριοι πόλοι ανάπτυξης ήταν η υφαντουργία και η μεταλλουργία.

2. Από πού ξεκίνησε και πού εξαπλώθηκε η εκβιομηχάνιση;

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα η εκβιομηχάνιση περιοριζόταν:

1. στη Μ. Βρετανία,
2. στη βόρεια και ανατολική Γαλλία,
3. στις Κάτω Χώρες και το Βέλγιο,
4. στις όχθες του ποταμού Ρήνου,
5. στη βόρεια Ιταλία.

Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και μετά εξαπλώθηκε σε νέες περιοχές της Ευρώπης και στις ΗΠΑ.

3. Ποιες είναι οι κύριες καινοτομίες στον 19^ο αιώνα;

1. Χημεία: μαζική παραγωγή π.χ. λιπασμάτων, πλαστικών υλών και εκρηκτικών, φαρμάκων ψυγείων, φωτογραφικών και κινηματογραφικών ειδών .
2. Ηλεκτρισμός: χρήση του (α) ως πηγή ενέργειας, (μετατροπή της ενέργειας των υδάτων σε ηλεκτρική ενέργεια (β) ως μέσο φωτισμού (ηλεκτρική λάμπα).

4. Ποια ήταν η επανάσταση στις συγκοινωνίες και τις επικοινωνίες;

1. Σιδηρόδρομος
 2. Ατμόπλοιο
 3. Αυτοκίνητο
 4. Αεροπλάνο
 5. Μέσα μετάδοσης ήχου (τηλέγραφος, τηλέφωνο)
- } Σύμβολα της
} βιομηχανικής ανάπτυξης

5. Τι ονομάζεται καπιταλισμός και ποια τα συνώνυμα του όρου;

Ο νέος τρόπος οργάνωσης της οικονομίας ονομάστηκε οικονομία της ελεύθερης αγοράς ή καπιταλισμός ή κεφαλαιοκρατία.

6. Ποια είναι η ιδεολογική βάση του νέου συστήματος;

Είναι ο οικονομικός φιλελευθερισμός, σύμφωνα με τον οποίο οι επιχειρηματίες είχαν την ελευθερία να πράττουν ό,τι εκείνοι έκριναν αναγκαίο, για να κερδίζουν à το ατομικό συμφέρον θεωρούνταν σημαντικότερο του κοινωνικού.

7. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του καπιταλισμού;

1. επιχειρήσεις με μετοχικό κεφάλαιο,
2. μεγάλες τράπεζες,
3. ολιγοπώλια ή μονοπώλια,
4. περιοδικές οικονομικές κρίσεις.

Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της βιομηχανικής επανάστασης τον 19^ο αι.**1. Ποιες ήταν οι πληθυσμιακές μεταβολές κατά τη διάρκεια της βιομηχανικής επανάστασης;**

1. *Εσωτερική μετανάστευση*: με κατεύθυνση προς τις βιομηχανικές πόλεις.
2. *Εξωτερική μετανάστευση*: με κατεύθυνση προς ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία.

2. Να παρουσιάσετε τους κοινωνικούς μετασχηματισμούς κατά τη διάρκεια της βιομηχανικής επανάστασης.**A) Οι αριστοκράτες:**

1. Πανίσχυροι στην ανατολική και μεσογειακή Ευρώπη.
2. Κράτησαν διπλή στάση σε περιοχές, όπου επικράτησε η βιομηχανική επανάσταση: (α) στην *Αγγλία* άρχισαν να ασχολούνται με επιχειρήσεις καπιταλιστικού χαρακτήρα, (β) στη *Γαλλία*, αντίθετα, δεν έδειξαν ενδιαφέρον για νέου τύπου δραστηριότητες.

B) Οι αστοί:

Ήταν η κυρίαρχη πλέον τάξη και διακρινόταν:

1. σε *μεγαλοαστούς*: βιομήχανοι, μεγαλέμποροι, τραπεζίτες,
2. σε *μεσοαστούς*: βιοτέχνες, ελεύθεροι επαγγελματίες,
3. σε *μικροαστούς*: δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι.

Γ) Οι αγρότες:

Ζούσαν κάτω από ασταθείς συνθήκες και πολλοί μετανάστευσαν.

Δ) Οι εργάτες:

Ζούσαν σε άθλιες συνθήκες, καθώς εργάζονταν 12 έως 16 ώρες καθημερινά, χωρίς ημέρα ανάπαυσης και έπαιρναν πολύ χαμηλούς μισθούς.

3. Να παρουσιάσετε με συντομία τις δύο κυριότερες σοσιαλιστικές θεωρίες.**A) Ουτοπικός σοσιαλισμός:**

Πρόβαλε μια εξιδανικευμένη μορφή κοινωνίας και εκφράστηκε από τους πρώτους σοσιαλιστές.

B) Μαρξισμός:

Πρόβαλε την άποψη ότι κύρια αιτία της κοινωνικής αδικίας ήταν το γεγονός ότι ολιγάριθμοι αστοί ήταν ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής και έθεσε ως στόχο οι εργάτες να πάρουν στα χέρια τους τα μέσα παραγωγής και να δημιουργηθεί μια αταξική κοινωνία, όπου δεν θα υπήρχε εκμετάλλευση. Διαμορφώθηκε από τους Γερμανούς Καρλ Μαρξ και Φριντριχ Έγκελς, που δημοσίευσαν το *Κομμουνιστικό Μανιφέστο* και μόνος του ο Μαρξ *Το Κεφάλαιο*.

4. Ποια είναι η πορεία ανάπτυξης του συνδικαλισμού;

1. Μετά το 1830 οι εργάτες άρχισαν να διεκδικούν οργανωμένα την ικανοποίηση των αιτημάτων τους, όπως ήταν η οκτάωρη εργασία.
2. Την 1^η Μαΐου του 1886 μία εργατική απεργία στο Σικάγο των ΗΠΑ με αίτημα τη καθιέρωση της οκτάωρης εργασίας πνίγηκε στο αίμα à έτσι η Πρωτομαγιά γιορτάζεται ως παγκόσμια ημέρα εργατών.
3. Στα τέλη του 19^{ου} αι. το εργατικό κίνημα είχε σημειώσει κάποιες επιτυχίες:
 - Ø μείωση των ωρών εργασίας σε δέκα,
 - Ø δημιουργία ταμείων ασφάλισης,
 - Ø υπογραφή συλλογικών συμβάσεων εργασίας με τους εργοδότες.

5. Πώς οργανώθηκαν πολιτικά οι εργάτες;

Δημιουργήθηκαν σε διάφορες χώρες σοσιαλιστικά και εργατικά κόμματα με μετριοπαθή ή επαναστατικό χαρακτήρα.

6. Πώς ξεκίνησε το κίνημα για τη χειραφέτηση της γυναίκας;

Το 1903 μια Αγγλίδα ίδρυσε την *Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών* που μαχόταν για την παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες.

1.Πότε και από ποιον εκλέχτηκε ο Καποδίστριας Κυβερνήτης της Ελλάδας;

Ο Ι. Καποδίστριας εκλέχτηκε Κυβερνήτης της Ελλάδας από την Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας και ήρθε στο Ναύπλιο το 1828.

2.Σε ποια κατάσταση βρισκόταν η χώρα;

Η κατάσταση στην οποία βρισκόταν η χώρα ήταν τραγική:

1. Η χώρα ήταν ερειπωμένη και ο λαός εξαντλημένος.
2. Ληστές και πειρατές έλεγχαν μεγάλες περιοχές της χώρας.
3. Ο αιγυπτιακός στρατός κατείχε εδάφη της ΝΔ Πελοποννήσου και ο τουρκικός στρατός κατείχε εδάφη της Στερεάς Ελλάδας.

3.Ποιες ήταν οι ενέργειες του Καποδίστρια ως Κυβερνήτη της Ελλάδας;**Α) στο πολίτευμα και διοίκηση:**

1. Συγκέντρωσε όλες σχεδόν τις εξουσίες στο πρόσωπό του.
2. Κατήργησε προσωρινά το σύνταγμα της Τροιζήνας.
3. Διόριζε ο ίδιος τους υπουργούς και τα μέλη του Πανελληνίου.

Β) στις ένοπλες δυνάμεις:

1. Ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την οργάνωση τακτικού στρατού με διπλό σκοπό:
 - Ø την εκκαθάριση της Στερεάς Ελλάδας από τον τουρκικό στρατό,
 - Ø την αντιμετώπιση της ληστείας και της πειρατείας.
2. Στον τακτικό στρατό αξιοποιήθηκαν και ορισμένοι από τους αγωνιστές.
3. Δημιουργήθηκε ο Λόχος των Ευελπίδων, ένα είδος στρατιωτικής σχολής.
4. Έγιναν τα πρώτα βήματα για την οργάνωση τακτικού πολεμικού ναυτικού.
5. Καταπολεμήθηκε η πειρατεία, χάρη στη δράση του Μιαούλη.

Γ) στην οικονομία:

1. Σχημάτισε ένα πρώτο κρατικό ταμείο.
2. Ίδρυσε Τράπεζα και έκοψε νόμισμα, το *Φοίνικα*.
3. Εφάρμοσε αυστηρή λιτότητα στις κρατικές δαπάνες.
4. Επιχείρησε να εκσυγχρονίσει τη γεωργία με νέες καλλιέργειες και μεθόδους.

Δ) στην Εκπαίδευση:

- 1.Το *Ορφανοτροφείο* της Αίγινας, στο οποίο λειτουργούσαν:
 - Ø τρία αλληλοδιδασκτικά σχολεία με τέσσερα χρόνια φοίτησης (δημοτικά),
 - Ø τρία ελληνικά με τριετή φοίτηση (γυμνάσια),
 - Ø αρκετά χειροτεχνία (επαγγελματικές σχολές),
 - Ø το *Πρότυπον Σχολείον* (για τους δασκάλους των αλληλοδιδασκτικών).
- 2.Το *Κεντρικόν Σχολείον* (για σπουδές σε πανεπιστήμια του εξωτερικού).
- 3.Το *Πρότυπον Αγροκήπιον*, γεωργική σχολή στην Τίρυνθα.
- 4.Ο Καποδίστριας δεν προχώρησε άμεσα στην ίδρυση πανεπιστήμιου.

4.Ποια ήταν η ολοκλήρωση της επανάστασης (1829);

- 1.Εκκρεμούσαν δύο σοβαρά ζητήματα:
 - Ø ο βαθμός ανεξαρτησίας της χώρας,
 - Ø ο καθορισμός των συνόρων της.
- 2.Η Ελλάδα αναγνωρίστηκε ως ανεξάρτητο κράτος με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου στις 3 Φεβρουαρίου 1830.
- 3.Τα βόρεια σύνορα του κράτους ήταν η γραμμή Αμβρακικού – Παγασητικού.

5.Πώς λειτούργησε η αντιπολίτευση κατά του Καποδίστρια

1.Η πολιτική του Κυβερνήτη αποσκοπούσε στην συγκρότηση ενός ισχυρού συγκεντρωτικού κράτους κατά τα δυτικά πρότυπα. Αυτή η πολιτική, όμως, προκάλεσε πολλές αντιδράσεις σε:

- Ø πρόκριτους, πλοιοκτήτες και Φαναριώτες,
- Ø φιλελεύθερους διανοούμενους, όπως ο Κοραΐς,
- Ø Αγγλία και Γαλλία που υποκινούσαν αντικαποδιστριακές κινήσεις.

2.Στις αρχές του 1831 σημειώθηκαν εξεγέρσεις.

3.Κέντρο της αντιπολίτευσης στάθηκε η Ύδρα, όπου η εφημερίδα *Απόλλων* προπαγάνδιζε τη δολοφονία του Κυβερνήτη.

4.Η ένταση κορυφώθηκε, όταν ο Καποδίστριας φυλάκισε τον πρόκριτο της Μάνης Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, θεωρώντας τον υπεύθυνο για αντικυβερνητικές ενέργειες.

5.(Στις 27 Σεπτεμβρίου 1831) ο αδελφός και ο γιος του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη δολοφόνησαν τον Καποδίστρια.

1.Τι προέβλεπε η συνθήκη του Λονδίνου του 1832;

Οι Μ. Δυνάμεις και η Βαυαρία υπέγραψαν τη συνθήκη του Λονδίνου (Μάιος 1832), με την οποία:

1. Ο Όθων αναγορευόταν Βασιλιάς της Ελλάδας.
2. Ως πολίτευμα του νέου κράτους ορίστηκε η απόλυτη μοναρχία.
3. Χορηγήθηκαν στο ελληνικό κράτος 20 εκ. φράγκα ως πρώτη δόση ενός δανείου 60 εκ. φράγκων.

2.Τι ήταν η Αντιβασιλεία και ποια τα κυριότερα μέλη της;

Ήταν μια επιτροπή αποτελούμενη από Βαυαρούς αξιωματούχους διορισμένους από τον πατέρα του Όθωνα, η οποία θα ασκούσε την εξουσία μέχρι την ενηλικίωσή του.

Τα κυριότερα μέλη της ήταν:

1. Ο Άρμανσπεργκ, πρωθυπουργός και υπουργός των εξωτερικών.
2. Ο Μάουρερ, αρμόδιος για την εκπαίδευση, τη δικαιοσύνη και την εκκλησία.
3. Ο Χάιντεκ, υπεύθυνος για τις ένοπλες δυνάμεις.

3.Ποιοι ήταν οι στόχοι της Αντιβασιλείας;

1. εθνική ανεξαρτησία,
2. βασιλική απολυταρχία,
3. συγκεντρωτικό σύστημα διακυβέρνησης.

4.Ποια ήταν η πολιτική της Αντιβασιλείας απέναντι**Α) στη Διοίκηση**

1. Η διοίκηση του κράτους ήταν συγκεντρωτική.
2. Η χώρα διαιρέθηκε σε 10 νομούς.
3. Η πρωτεύουσα μεταφέρθηκε από το Ναύπλιο στην Αθήνα.

Β) στο Στρατό

1. Ο στρατός βασίστηκε σε 3.500 περίπου Βαυαρούς στρατιωτικούς.
2. Οι Έλληνες αγωνιστές δεν έγιναν δεκτοί στις ένοπλες δυνάμεις.

Γ) στη Δικαιοσύνη

1. Ιδρύθηκαν δικαστήρια.
2. Συντάχθηκαν νέοι νόμοι.

Δ) στην Εκπαίδευση

1. Η *πρωτοβάθμια* εκπαίδευση παρεχόταν στα Δημοτικά σχολεία που είχαν επτά χρόνια διάρκεια και ήταν αλληλοδιδασκτικά.
2. Η *δευτεροβάθμια* εκπαίδευση προσφερόταν:
 - από τα *Ελληνικά* σχολεία που ήταν τριτάξια και βρίσκονταν στις πρωτεύουσες των επαρχιών,
 - από τα *Γυμνάσια* που ήταν τετρατάξια και βρίσκονταν στις πρωτεύουσες των νομών.
3. Η *τριτοβάθμια* εκπαίδευση παρεχόταν από το πρώτο ελληνικό Πανεπιστήμιο, που ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1837, ενώ την ίδια χρονιά ιδρύθηκε και το Πολυτεχνικό Σχολείο, πρόδρομος του σημερινού Πολυτεχνείου.

Ε) στην Εκκλησία

1. Η ελληνική εκκλησία ορίστηκε αυτοκέφαλη, δηλαδή χωρίστηκε διοικητικά από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.
2. Έκλεισαν μοναστήρια που είχαν μικρό αριθμό μοναχών.

5.Ποιες ήταν οι αιτίες της επανάστασης της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843, ποιοι οι πρωτεργάτες και ποια τα αποτελέσματά της;

Αίτια: 1. Η άρνηση του Όθωνα για μεταρρυθμίσεις.
 2. Τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της χώρας.
 3. Οι περικοπές σε βάρος των στρατιωτικών.

Η γενική αναταραχή οδήγησε σε πολιτική κινητοποίηση με πρωτεργάτες τους Μαυροκορδάτο, Κωλέττη, Μεταξά και Λόντο και αίτημα την παραχώρηση συντάγματος από τον βασιλιά, πράγμα που

1. θα απάλλαζε τη χώρα από τους Βαυαρούς,
2. θα την ανακούφιζε από την οικονομική και κοινωνική κρίση.

Αποτελέσματα:

1. Ο Όθωνας αναγκάστηκε να προκηρύξει εκλογές για Εθνοσυνέλευση που θα ψήφιζε σύνταγμα.
2. Τελείωσε η περίοδος της απόλυτης μοναρχίας.

Από την 3^η Σεπτεμβρίου 1843 έως την έξωση του Όθωνα (1862)**1. Πώς λειτουργούσε το πολίτευμα της συνταγματικής μοναρχίας**

Σύμφωνα με το σύνταγμα που ψήφισε η Εθνοσυνέλευση το 1844 και με το οποίο θεσπίστηκε η συνταγματική μοναρχία:

- 1) Τη *νομοθετική* εξουσία ασκούσαν από κοινού ο βασιλιάς, η Γερουσία και η βουλή. Τα μέλη της Γερουσίας διορίζονταν από το βασιλιά και ήταν ισόβια.
- 2) Η *εκτελεστική* εξουσία ασκούσαν από το βασιλιά μέσω υπουργών που ο ίδιος διορίζει και έπαυε χωρίς την έγκριση της Βουλής.
- 3) Οι *δικαστές* διορίζονταν και παύονταν από το βασιλιά.

2. Ποιους ονομάζουμε αυτόχθονες και ποιους ετερόχθονες;

- 1) *Αυτόχθονες* = Έλληνες γεννημένοι σε περιοχές που εντάχθηκαν στο ελληνικό κράτος.
- 2) *Ετερόχθονες* = Έλληνες γεννημένοι σε περιοχές που βρίσκονταν έξω από τα σύνορα του ελληνικού κράτους.

3. Ποια ήταν η διαμάχη τους και ποιες αποφάσεις έλαβε σχετικά η Εθνοσυνέλευση;

Οι αυτόχθονες διαμαρτύρονταν επειδή οι ετερόχθονες είχαν πάρει πολλές θέσεις στη δημόσια διοίκηση. Και επειδή είχαν την πλειοψηφία στην Εθνοσυνέλευση πίεσαν ώστε:

- 1) Οι ετερόχθονες να μην επιτρέπεται να διοριστούν σε θέσεις της διοίκησης. Ωστόσο, οι ετερόχθονες δεν αποκλείονταν από την εκπαίδευση και το στρατό και δεν έχαναν το δικαίωμα του Έλληνα πολίτη.
- 2) Οι ετερόχθονες να μπορούν να εκλεγούν βουλευτές μόνο σε οικισμούς ετεροχθόνων.

4. Ποια είναι α) το θετικό και β) τα αρνητικά στοιχεία στη λειτουργία του πολιτεύματος;Το θετικό στοιχείο:

Η καθιέρωση των κοινοβουλευτικών θεσμών.

Τα αρνητικά στοιχεία:

- 1) Οι υπερεξουσίες που είχε ο βασιλιάς.
- 2) Τα κόμματα δεν αναγνωρίστηκαν θεσμικά.
- 3) Στις εκλογές χρησιμοποιήθηκαν αθέμιτα μέσα για να επηρεαστούν οι ψηφοφόροι.

5. Τι χαρακτηρίζει τη πρωθυπουργία του Ι. Κωλέττη;

- 1) Συνεργάστηκε με τον Όθωνα.
- 2) Παραβίασε το σύνταγμα.
- 3) Αγνόησε τη Βουλή.
- 4) Δαπάνησε κρατικούς πόρους για την εξυπηρέτηση των ψηφοφόρων του.

6. Να ορίσετε τους όρους Μεγάλη Ιδέα, αλύτρωτοι, αλυτρωτισμός;

- 1) *Μεγάλη Ιδέα*: η ιδέα ότι για την ανάπτυξη της Ελλάδας και το ξεπέρασμα των προβλημάτων της ήταν αναγκαία η ενσωμάτωση όσο το δυνατόν περισσότερων εδαφών από την οθωμανική αυτοκρατορία, στα οποία ζούσαν ελληνικοί πληθυσμοί. Εισηγητής της υπήρξε ο Ι. Κωλέττης.
- 2) *Αλύτρωτοι*: Οι Έλληνες που ζούσαν στην οθωμανική αυτοκρατορία.
- 3) *Αλυτρωτισμός*: η πολιτική που στόχευε στην ελευθέρωση των αλύτρωτων Ελλήνων από τον οθωμανικό ζυγό.

7. Τι συνέβη κατά τη διάρκεια του κριμαϊκού πολέμου (1854-1856);

- 1) Το 1854 ξέσπασε Ρωσοτουρκικός πόλεμος.
- 2) Η Αγγλία και η Γαλλία τάχθηκαν στο πλευρό του σουλτάνου και ο πόλεμος μεταφέρθηκε στη χερσόνησο της Κριμαίας.
- 3) Ο Όθωνας και πολλοί Έλληνες πίστευαν ότι ήταν ευκαιρία η Ελλάδα να διευρύνει τα σύνορά της.
- 4) Αγγλικά και γαλλικά στρατεύματα κατέλαβαν τον Πειραιά, απαιτώντας από τον Όθωνα αυστηρή ουδετερότητα.

8. Ποια είναι τα αποτελέσματα του Κριμαϊκού πολέμου;

- 1) Ήττα της Ρωσίας.
- 2) *Χάτι Χουμαγιούν*: μεταρρύθμιση, με στόχο τη διασφάλιση της ισότητας όλων των κατοίκων της οθωμανικής αυτοκρατορίας ανεξάρτητα από φυλή ή θρήσκευμα.
- 3) Τα τρία παλαιά ελληνικά κόμματα έπαψαν να υπάρχουν.

9. Πώς έγινε η έξωση του Όθωνα;

Εμφάνιση μιας νέας γενιάς πολιτικών, κατά τη δεκαετία του '50 → Επανάσταση με αίτημα την απομάκρυνση του Όθωνα → Εγκατάλειψη της χώρας από τον Όθωνα το 1862.

1. Ποιος αναγορεύτηκε βασιλιάς μετά τον Όθωνα και πώς ενσωματώθηκαν τα Επτάνησα στην Ελλάδα;

1. Μετά την έξωση του Όθωνα οι Δυνάμεις αναγόρευσαν βασιλιά των Ελλήνων το Δανό πρίγκιπα Γεώργιο Α΄.
2. Η Αγγλία παραχώρησε το 1863 τα νησιά του Ιονίου στο ελληνικό κράτος. Η επίσημη ενσωμάτωσή τους έγινε το 1864.

2. Τι προέβλεπε το σύνταγμα του 1864

1. Θέσπιζε το πολίτευμα της βασιλευομένης δημοκρατίας.
2. Θεμελιωνόταν στη δημοκρατική αρχή.
3. Αναγνώριζε το λαό ως κυρίαρχο παράγοντα του πολιτεύματος.
4. Ορίζει τον βασιλιά ως τον ανώτατο άρχοντα της πολιτείας.
5. Κατοχύρωνε τη διάκριση των εξουσιών:
 - Ø Νομοθετική εξουσία: βασιλιάς, Γερουσία, Βουλή.
 - Ø Εκτελεστική εξουσία: βασιλιάς, διορισμένοι από τον ίδιο υπουργοί.
 - Ø Δικαστική εξουσία: κηρύχτηκε ανεξάρτητη.
6. Καταργούσε τη Γερουσία ως έναν αντιδημοκρατικό θεσμό.
7. Έδινε καθολικό δικαίωμα ψήφου στους άνδρες από 21 ετών και άνω.

3. Σε ποιες ενέργειες προχώρησε ο Κουμουνδούρος ;

1. Προχώρησε στη διανομή των εθνικών κτημάτων.
2. Επιδίωξε την ενσωμάτωση εδαφών από το Οθωμανό κράτος.
3. Αποφάσισε την εμπλοκή της Ελλάδας στην Κρητική επανάσταση.

4. Ποια ήταν τα προβλήματα του κοινοβουλευτισμού:

1. Πολίτες πίεζαν τους βουλευτές για να εξασφαλίσουν μια θέση στο δημόσιο.
2. Οι βουλευτές στήριζαν στη Βουλή εκείνον τον πολιτικό αρχηγό που τους εξασφάλιζε διορισμούς των οπαδών τους.
3. Δεν υπήρχαν συγκροτημένα κόμματα
4. Ο βασιλιάς δε δίσταζε να ανατρέψει κυβερνήσεις.

5. Ποιος υποστήριξε και τι ήταν η αρχή της δεδηλωμένης:

Ο Χαρίλαος Τρικούπης, για να αντιμετωπιστούν οι αυθαιρεσίες του βασιλιά, πρότεινε την ψήφιση της *αρχής της δεδηλωμένης*, ο βασιλιάς θα έπρεπε να διορίζει πρωθυπουργό μόνο εκείνον που είχε τη «δεδηλωμένη» εμπιστοσύνη της Βουλής, δηλαδή την υποστήριξη της πλειοψηφίας των βουλευτών. Η αρχή αυτή αναγνωρίστηκε από τον βασιλιά το 1875.

6. Να εξηγήσετε την έννοια του δικομματισμού.

Δικομματισμός: κυριαρχία, κατά τη δεκαετία 1885-1895, στην πολιτική ζωή της Ελλάδας δύο κομμάτων με επικεφαλής τον Τρικούπη και τον Δηλιγιάννη.

7. Πού στόχευε ο Τρικούπης;

1. δημιουργία ενός κράτους σύγχρονου και οικονομικά αναπτυγμένου,
2. κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής,
3. ανασυγκρότηση των ενόπλων δυνάμεων,
4. εξυγίανση της δημόσιας διοίκησης,
5. ειρηνική συμβίωση με την Οθωμανική αυτοκρατορία.

8. Με ποιους τρόπους εφάρμοζε την πολιτική του ο Τρικούπης;

1. βαριά φορολογία,
2. σύναψη μεγάλων δανείων με τράπεζες του εξωτερικού,
3. προσφορά στους Έλληνες του εξωτερικού προνομιακών όρων για επενδύσεις.

9. Ποιες ήταν οι θέσεις του Δηλιγιάννη;

1. Υποστήριζε ότι η φορολόγηση θα έπρεπε να είναι η μικρότερη δυνατή.
2. Επισήμαινε τις συνέπειες των μέτρων του Τρικούπη για τα μεσαία και κατωτέρα κοινωνικά στρώματα.
3. Στιγματίζε την πολιτική εύνοιας του Τρικούπη προς την πλουτοκρατία.
4. Θεωρούσε θεμιτή την εναλλαγή των οπαδών της εκάστοτε κυβέρνησης στις κρατικές θέσεις.

10. Ποια ήταν η πορεία προς την οικονομική και εθνική κρίση;

1893: ο Τρικούπης κήρυξε πτώχευση. 1897: ο Δηλιγιάννης αποφάσισε να στείλει στρατό στην Κρήτη .

10. Τι συνέβη το 1897 και ποιες ήταν οι πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα έως το 1908;

1. 1897: αποτυχημένος ελληνοτουρκικός πόλεμος
2. καταβολή πολεμικής αποζημίωσης της Ελλάδας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία
3. Η Ελλάδα αναγκάστηκε να πάρει νέο δάνειο
4. επιβολή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ).

ΕΝΟΤΗΤΑ 21

1. Ποιοι ήταν οι κυρίαρχοι στην Κρήτη μέχρι την ενσωμάτωσή της στην Ελλάδα;

1821-1840: Η Κρήτη υπό τον έλεγχο του Μωχάμετ Άλι της Αιγύπτου.

1840-1913: Η Κρήτη υπό οθωμανική κυριαρχία.

2. Τι ήταν το κρητικό ζήτημα;

Οι προσπάθειες των Ελλήνων της Κρήτης, των ελεύθερων Ελλήνων και του ελληνικού κράτους για ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, καθώς και η εμπλοκή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και των Δυνάμεων σ' αυτές ονομάστηκαν κρητικό ζήτημα.

3. Ποιο είναι το σημαντικό γεγονός της Κρητικής επανάστασης κατά τα έτη 1866-1869;

1866-1869: Ξέσπασε η Μεγάλη Κρητική Επανάσταση, η οποία καταπνίγηκε. Μία ομάδα επαναστατών στη μονή Αρκαδίου ανατινάχτηκε και το γεγονός αυτό προκάλεσε συγκίνηση σε Ελλάδα και Ευρώπη.

4. Τι προέβλεπε ο Οργανικός Νόμος (1868);

Παραχώρηση του *Οργανικού Νόμου* από τον σουλτάνο, που προέβλεπε:

1. την πρόσληψη και χριστιανών υπαλλήλων στη διοίκηση,
2. τη συμμετοχή χριστιανών αντιπροσώπων στη Γενική Διοίκηση,
3. την ισοτιμία τουρκικής και ελληνικής γλώσσας,
4. μεικτά δικαστήρια (χριστιανών και μουσουλμάνων).

5. Τι προέβλεπε η Σύμβαση της Χαλέπας (1878);

Παραχώρηση από τον σουλτάνο της σύμβασης της Χαλέπας, σύμφωνα με την οποία:

1. ο Γενικός Διοικητής θα μπορούσε να είναι και χριστιανός,
2. στη Γενική Διοίκηση θα πλειοψηφούσαν οι χριστιανοί.
3. Στην Κρήτη θεσπίστηκε ένα καθεστώς ημιαυτονομίας.

6. Τι συνέβη μετά την επανάσταση του 1896-1897;

Δημιουργία αυτόνομης Κρητικής Πολιτείας με ύπατο αρμοστή τον πρίγκιπα Γεώργιο και Υπουργό Δικαιοσύνης τον νέο πολιτικό Ελευθέριο Βενιζέλο.

7. Τι συνέβη μετά την επανάσταση του 1905;

1. Οι επαναστάτες κήρυξαν την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.
2. Όμως η ανάμιξη των Δυνάμεων, που ήθελαν να διατηρηθεί η ισορροπία στην περιοχή, απέτρεψε την ένωση.

1. Πότε και πώς έγινε η ενσωμάτωση της Θεσσαλίας και της Άρτας;

Το 1881, μετά από διαπραγματεύσεις με την τουρκική πλευρά.

2. Τι ήταν το Μακεδονικό Ζήτημα;

Μακεδονικό ζήτημα: η διεκδίκηση της Μακεδονίας από Έλληνες, Βούλγαρους και Σέρβους στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα που οδήγησε σε σύγκρουση, η οποία εκδηλώθηκε αρχικά ως αγώνας για τον έλεγχο της εκπαίδευσης και της θρησκευτικής συνείδησης των Μακεδόνων και σύντομα πήρε ένοπλη μορφή.

3. Πώς εκδηλώθηκε ο Μακεδονικός αγώνας;

Βούλγαροι της Μακεδονίας είχαν σκοπό την ένωση των πληθυσμών της Μακεδονίας και της Θράκης, ανεξαρτήτως εθνικότητας, για την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού και την αυτονομία της Μακεδονίας, που θα ενωνόταν με τη Βουλγαρία. Οργανώθηκαν στη Μακεδονία ένοπλες ομάδες Βουλγάρων, που έμειναν γνωστοί ως «κομιτατζήδες». Άρχισαν να φτάνουν στη Μακεδονία και Έλληνες αξιωματικοί, ενώ στις συγκρούσεις εμπλέκονταν πλέον και τουρκικά στρατεύματα. Από τους Έλληνες που πήραν μέρος στον μακεδονικό αγώνα, ξεχωριστή μορφή υπήρξε ο Παύλος Μελάς, που άφησε την τελευταία του πνοή στη Μακεδονία.

4. Τι ήταν το κίνημα των Νεοτούρκων (1908);

Νεότουρκοι: Τούρκοι αξιωματικοί και διανοούμενοι που ίδρυσαν την οργάνωση *Ένωση και Πρόοδος*, προτάσσοντας την εθνική αντί για τη θρησκευτική τους ταυτότητα, και εκδήλωσαν το 1908 κίνημα με φιλελεύθερες ιδέες στη Θεσσαλονίκη, υποχρεώνοντας το Σουλτάνο:

1. να παραχωρήσει σύνταγμα.

2. να δώσει αμνηστία στους ένοπλους Έλληνες και Βούλγαρους και έτσι έλαβε τέλος ο μακεδονικός αγώνας.